

Dr. sc. Fani Celio Cega
Muzej grada Trogira
fani.celio-cega@st.t-com.hr

ISJEČCI IZ TROGIRSKJE SVAKODNEVNICE U DOBA KLASICIZMA

Članak obrađuje trogirsku svakodnevicu u vrijeme klasicizma, dotičući se već poznatih činjenica, ali i nepoznatih detalja, poglavito iz povijesti odijevanja i slikarske baštine. Članak je temeljen djelomično na neobjavljenoj arhivskoj građi, a djelomično na dostupnoj literaturi.

Ključne riječi: *Trogir; klasicizam; svakodnevica; odijevanje; slikarstvo; graditeljstvo; kuhinja; zabava*

Uvod

Klasicizam kao stil koji vraća jednostavnost i čistoću stila antike, u Europi se pojavljuje u vremenu koje je okarakterizirano burnim povijesnim zbivanjima, ratovima na gotovo svim kontinentima.¹ Ratna zbivanja su kulminirala Francuskom revolucijom 1789. godine, koja je utjecala na cijeli niz ne samo političkih nego i društvenih, pa i kulturnih promjena.² Osamnaesto stoljeće je stoljeće baruta i kave, ratovanja i luksuznog života, koje je francuskom revolucijom privedeno kraju, ali samo nakratko. Europljani su uživali u čokoladi, čaju, kavi, što upoznaju iz islamskog svijeta s kojim ratuju.³ Alkoholna pića su se udomaćila u svim staležima, od rakije do likera.⁴ Novostasalo građansko društvo koje je u mnogočemu nastojalo slijediti plemstvo iz bivšeg feudalnog poretka u početku se svojski trudilo, ali je još dugo vremena trebalo da postigne onu razinu koju je plemstvo stoljećima stjecalo i održavalo.

¹ Obično se uzima razdoblje od 1760. do 1830. u: *Hrvatska likovna enciklopedija*, ur. Žarko Domijan, sv. 3, Zagreb 2005., str. 139.

² *Povijest svijeta*, ur. Vladimir Brodnjak, Zagreb 1977., str. 541.

³ U čokoladi su uživali primjerice i Garagnini u Trogiru. Fani Celio Cega, *Svakidašnji život grada Trogira*, Split 2005., str. 100-101., Ljerka Šimunković - Nataša Bajić-Žarko - Miroslav Rožman, „Pisma Ivana Luke Garagnina bratu Dominiku 1806 -1814.“ u: *Grada i prilozi za povijest Dalmacije*, 22, 2008/2009., str. 160.

⁴ *Povijest. Doba prosvjetiteljstva (18. stoljeće)*, ur. Ivo Goldstein, sv. 11, Zagreb 2008., str. 562-563.

Za Dalmaciju je ovo razdoblje označeno zalaskom venecijanske uprave i njenim konačnim slomom 1797. godine, te nemirnim godinama kraja 18. stoljeća obilježenima prvom austrijskom, pa kratkom francuskom te opet drugom austrijskom dugotrajnom vlašću.⁵ Dalmacija je bila osiromašena, iscrpljena promjenama te se u takvim uvjetima klasicizam nije uspio razviti niti nametnuti u tolikoj mjeri kao u ostalim dijelovima Europe, pa i Hrvatske.

Karakteristika domaćih ljudi je nažalost bila udivnost vladajućoj struji za svih vlastodržaca. Garagnini, koji su bili glavni nositelji klasicizma u Trogiru, s oduševljenjem su prihvatili promjene dolaskom Francuza, ali su se toliko razočarali da je Ivan Luka došao do zaključka da se Dalmacija nikada nije našla u gorim rukama, da je pošten čovjek igračka intrigantima te da je vladanje austrijskog cara Franje bilo dobro. Francuzi su davali prednost vlastitom kadru te je Ivan Luka Garagnin (1764-1841), koji je inače bio veliki pristalica Francuza, u pismu svojem bratu Dominiku (1761-1848), također frankofilu, razočaran francuskom upravom napisao: „...na sve dužnosti doći će ...galski pjetlići koji, iako bez krila, kresta i kljuna, ipak znaju kukurikati.....takva su vremena da se s ljudima postupa kao s limunima koje se iscijedi, a kora baca...“. Ipak, uspostavom druge austrijske vlasti 1814. (do 1918), povukli su se, ističući: „U novim se okolnostima nečasni ljudi nastoje izboriti za položaje, ali vjeruje da će mudrost dvora prevladati...“⁶

Graditeljstvo u Trogiru u doba klasicizma

Trogir je grad s već naslijeđenom arhitekturom koju je zatekao klasicizam. Stoga rečeni umjetnički stil u gradu koji je utemeljen još u antičko vrijeme i naseljen u kontinuitetu do današnjih dana nije imao previše odjeka. U ono vrijeme utjecaji klasicizma i nisu mogli tako velikom brzinom doći u grad, premda su imućne gradske obitelji bile vezane trgovinom za talijanske gradove. Zato tih prvih godina u graditeljstvu nema klasicističkih utjecaja. Garagnini koji grade svoju novu palaču upravo u godinama pojave klasicizma drže se radije baroknih detalja koje slaže, primjerice, graditelj Ignacije Macanović.⁷ Paitoni također obnavljaju svoju palaču na isti način.⁸ Većina plemićkih obitelji, pomalo na finan-

⁵ Grga Novak, *Prošlost Dalmacije*, sv. II., Split 2004., str. 47-70.

⁶ „Pismo Ivana Luke Garagnina bratu Dominiku“, Državni arhiv Splita, Arhiv Garagnin-Fanfogna, Ljerka Šimunković - Nataša Bajić-Žarko - Miroslav Rožman, (bilj. 3), str. 151, 306, 324, Miroslav Rožman, „Slobodni zidari (Franc-maçons) u Dalmaciji 1806-1814“ u: *Mogućnosti*, br. 10-12, 2011., str. 88.

⁷ Fani Celio Cega, „Manji graditeljski zahvati i preinake na kućama obitelji Garagnin u Trogiru tijekom XVIII. stoljeća“ u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 38 (1999-2000), str. 339-363, Ana Šverko, „Prilozi trogirskoj klasicističkoj arhitekturi“ u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 41 (2005-2007), str. 375-436.

⁸ Ivo Babić, „Trogirska barokna palača zvana Paitunova kuća“ u: *Godišnjak zaštite spomenika kulture u Hrvatskoj*, 17 (1991), str. 75-89.

cijskom izdisaju, žive u starim stambenim objektima, dodajući tek poneki, opet barokni, detalj.

Tek će se početkom 19. stoljeća, pod utjecajem klasicizma u Trogiru, u znak zahvalnosti Francuskoj započeti gradnja spomenika koji nikada nije završen.⁹ Pretpostavlja se, prema pisanju Roka Slade Šilovića da je po sredini trebao biti postavljen još jedan stup, za polovicu manji od ostalih, na kojemu se trebalo postaviti Napoleonovo poprsje. Isti spominje kako je prvo civilno vjenčanje u Trogiru, koje je narod sa zgražanjem pratio, obavljeno između stupova ovoga spomenika.¹⁰ Austrija, koja je naslijedila francusku upravu, na jednom tlocrtu Trogira iz godine 1828. (slika 1) pojasnila je na svoj način u popratnoj legendi ovaj spomenik: X. KLEINER VON DEN FRANZOSEN ERBAUTER SAULENTEMPPEL GENANNT BELVEDERE (u slobodnom prijevodu: „Mali od Francuza izgradio je hram sa stupovima nazvan Belvedere.“).¹¹

Slika 1. Karta Trogira iz 1828. godine
(Državni arhiv u Beču, Inland c III a), Traù nr. 06.

⁹ Spomenik građen u znak zahvalnosti Francuskoj, popularno nazvanim *Marmontovim glorijetom*. S. Piplović smatra da je rađen po nacrtu Basilijsa Mazzolija godine 1808., Stanko Piplović, „Pristup graditeljstvu klasicizma u Dalmaciji“ u: *Hrvatska obzorja*, br. 3, 1994., str. 609., Stanko Piplović, *Visoko školstvo i studij arhitekture u Dalmaciji za francuske uprave*, Split 2009., str. 42. Iscrpnije je o njemu pisao Milan Ivanišević, „Premještaj glorijete u Trogiru“ u: *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, br. 26-27 (2000-2001), str. 25-33, koji predlaže godinu 1807. i potporučnika Langloisa kao osobu koja je oblikovala građevinu i vodila radove. Međutim, iz korespondencije između Dominika i Ivana Luke proizlazi da je to bila godina 1808. Ljerka Šimunković - Nataša Bajić-Žarko - Miroslav Rožman (bilj. 3), 22, str. 92-93.

¹⁰ Roko Slade Šilović, „Jedan francuski spomenik u Trogiru“ u: *Novo doba*, XIV. (298), 24. 12. 1931., str. 15., Ivo Babić, „Prilike u Trogiru početkom XIX. stoljeća prema podnesku doktora Jakova Mirkovića“ u: *Hrvati i Ilirske pokrajine*, ur. Franjo Šanjek, Zagreb 2010., str. 417.

¹¹ Ivo Babić (bilj. 10), str. 410.

Garagnini naručuju nacрте i grade svoj ljetnikovac, također nedovršeni, u Divuljama (slika 2) te dijelove vrtne arhitekture na Travarici, koji im služe za odmor tijekom godine, pogotovo za ljetnih žega.¹² Stambene palače u gradu nastoje preoblikovati i prilagoditi ih klasicističkim trendovima, naručujući nacрте od glasovitog venecijanskog klasicističkog arhitekta Giannantonio Selve (1751-1819) te rimskog arhitekta Basilija Mazzolija (1776-820), ali malo toga realiziraju.¹³ Usporedbe radi, Frani Borelliju (sinu Andrije, bratu Franceske, žene Ivana Luke Garagnina, o kojoj podrobnije u poglavlju „Odijevanje u Trogiru doba klasicizma“), uspijeva ono što su namjeravali Garagnini - obnavlja i nadograđuje svoju palaču u duhu klasicizma u Zadru.¹⁴

Slika 2. Ljetnikovac Garagninovih u Divuljama (akvarel Antoniette Garagnin – Fanfogna, 1931.)

¹² Stanko Piplović, „Garagninov ljetnikovac u Divuljama“ u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 20 (1975), str. 165-188, Ana Šverko, „Ferne ornée Garagninovih u Divuljama kod Trogira“ u: *Radovi instituta povijesti umjetnosti*, 33 (2009), str. 217-226, Ana Šverko, *Arhitektonski projekti Giannantonio Selve u Dalmaciji u razdoblju klasicizma*, Zagreb 2011., str. 193-205. (Rukopis doktorske disertacije, zahvaljujem autorici na uvidu).

¹³ Stanko Piplović, *Graditeljstvo Trogira u 19. stoljeću*, Split 1996., str. 27-31, Ana Šverko (bilj. 7), str. 375-436, Ana Šverko, „Proces gradnje klasicističkih portala u agrarnom parku obitelji Garagnin u Trogiru“ u: *Klesarstvo i graditeljstvo*, 3-4 (2009), str. 49-61, Ana Šverko, „Romantic reform. Nature, science, profit and beauty were the elements all placed at the heart of an agricultural park in Croatia“ u: *Historic gardens Review*, 25 (2011), str. 28-32, Ana Šverko (bilj. 12, 2011), str. 87-99, 127-156.

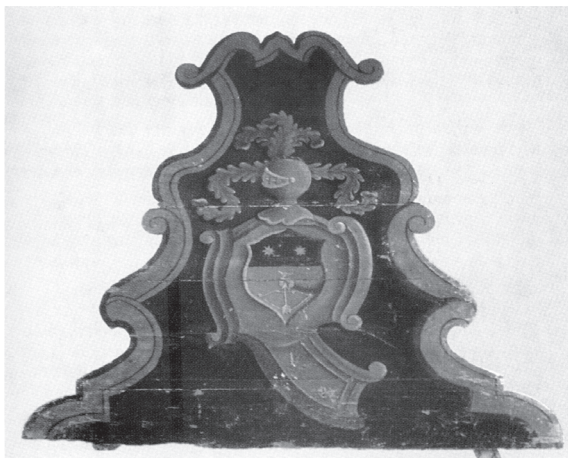
¹⁴ Marija Stagličić, *Klasicizam u Zadru*, Zagreb 1996, str. 40-41.

Pojedine trogirске crkve dobivaju klasicističke dodatke, primjerice oltare prote Nikole Degana - Katedrala sv. Lovre.¹⁵

Prema tome, u vrijeme klasicizma grad nije doživio veće graditeljske zahvate. Dogodilo se da je siromaštvo u tom vremenu očuvalo ono romaničko-gotičko-renesansno obilježje trogirskoga graditeljstva.

Oprema kuće u Trogiru u doba klasicizma - mobilijar

U pogledu umjetničkih strujanja i mobilijara u Trogiru se poradi trgovačkih veza s Italijom pojavio vjerojatno stil neoklasicizam (1770-1800), direktorij (1795-1805), kasnije *empire* (1805-1840), premda su još dugo prisutni barok i rokoko.¹⁶ Primjer: klupe jako popularne u Italiji još su se dugo zadržale u Trogiru (slika 3). Uvidom u već objavljenu arhivsku građu na koju se nije potrebno opet osvrnati, ponovno možemo zaključiti da su i u tom pogledu u Trogiru praćeni europski trendovi, možda ne baš u raskošnoj varijanti, ali su dokaz pripadnosti europskim krugovima.¹⁷

Slika 3. Dio klupe - naslon iz palače Garagnin – Fanfogna (Muzej grada Trogira)

Do sada neobjavljeni popis inventara kuće Canali može još jedanput potvrditi iznesenu činjenicu.¹⁸ Imovnik kuće Canali odaje kuću u kojoj nitko ne boravi; opremljenošću ona svjedoči o unutrašnjem izgledu i inventaru kuća 18. stoljeća: namještaj od orahovine (stol), stolice također, ili presvučene crvenom kožom, brokatom ili s dijelovima od slame; slike s prikazima iz svetačkih života, klecala, ogledala i komode, ukrasni i uporabni predmeti.

¹⁵ Radoslav Tomić, „Novi podaci o oltarima u Trogiru“ u: *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 37 (1997-1998), str. 319-320.

¹⁶ Usp. Giovanna Poletti, *Stili a confronto*, Milano 1999., str. 96-147, Adriana Boidi Sassone (et al.), *Furniture from rococo to art deco*, Novara 1988. (Taschen, Koln 2000), str. 272-327.

¹⁷ Fani Celio Cega (bilj. 3), str. 60-94.

¹⁸ Imovnik će se objaviti u Zborniku radova (sv. 5) s Međunarodnoga znanstvenog skupa 5. istarski povijesni biennale, Poreč, br. 19-21. svibnja 2011. na kojemu sam izlagala temu: „Kultura stanovanja u trogirskim kućama tijekom druge polovine 18. stoljeća na primjeru imovnika braće Canali“.

Slikarstvo u Trogiru u doba klasicizma

U klasicističko vrijeme zidove kuća krasile su kao i u prethodnim razdobljima slike, između ostalih i djela klasicističkih majstora, primjerice Teodora Matteinija (1754 - 1831). U kući Garagnin bilo je nekoliko njegovih slika koje se danas nalaze u vlasništvu obitelji u Italiji.¹⁹

Dominik Garagnin (1761-1848) koji je nakon odlaska Francuza sa političke pozornice u Dalmaciji živio u kući u Kaštel Starom imao je, prema popisu inventara sačinjenom u toj kući poslije njegove smrti godine 1848., dva portreta.²⁰ Jedan se nalazio u predvorju salona na drugom katu: *...quadro ad olio con soasa lavorata di noce con fondo dorato... rappresentante il benemerito e stimato cavaliere signore Co Domenico de Garagnin fatto nel 1790. nella fresca etta di 29 anni....*, a drugi u predvorju salona na prvom katu: *....simile dipinto ad olio rapresentante il benemerito signore Co Domenico di Garagnin del fù Co Giovanni Antonio Maria con l' ordine a questione della Legion d' onore impar titolare per giusto merito del fà Napoleone Imperatore de Francia e re d'Italia.*

Kod Garagninovih nasljednika koji žive u Italiji čuva se nekoliko portreta Dominika Garagnina. Jedan od njih, koji je izradio spomenuti slikar Teodoro Matteini, dobro poznat u literaturi, datiran je u godinu 1794.²¹ Prema tome, to nije portret koji se u Imovniku spominje kao izrađen 1790. godine, kada je Dominik imao 29 godina. Jedan od portreta, danas sačuvan kod nasljednika obitelji, prikazuje mladog Dominika s raskošnom vlasuljom na glavi, odjevenog u svečani sako s metalnom dugmadi (i na rukavima), bijelom košuljom s bogatim naboranim-plisiranim ovratnikom (tzv. *jabeau*), naboranim-plisiranim orukvicama koji izviruju iz rukava, s knjigom u desnoj ruci. Drugi portret koji se spominje u Imovniku prikazuje Dominika pok. Ante Marije odlikovanog ordenom Legije časti čime ga je odlikovao Napoleon. Kako nije istaknut autor slike, o njoj se ništa detaljnije ne može reći.

Dominik je u spomenutoj kući u Kaštel Starome imao i dvije slike s prikazom Isabelle Teotochi Albrizzi. Prva je bila u sobi na drugom katu: *... 1 quadro con soasa di noce con fondo dorato col ritratto di Madame Albrici Teotochi...*, a druga u predvorju salona na prvome katu: *...1 simile con soasa d'orata di forma ovale e piccola rapresenta in forma miniata sua eccellenza Elisabetta Teotochi Albrizzi.*²² Jedna njena slika nalazi se

¹⁹ Portret Dominika Garagnina te Isabelle Teotochi Albrizzi objavio je Kruno Prijatelj, „Slikarska djela 19. stoljeća u Trogiru“ u: *Moгуćnosti*, br. 9-10, 1987., str. 943-948.

²⁰ Državni arhiv u Splitu, Arhiv Fanfogna-Garagnin, Imovinski spisi 1/V. Inventar kuće iz 1848. objavit će se u zajedničkom članku autorica Fani Celio Cega i Ane Šverko, „Kuća obitelji Garagnin u Kaštel Starom“. Skraćena verzija poslana je u tisak za Zbornik radova Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu u kojemu će se objaviti izlaganja sa 3. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti, održanog u Zagrebu 2010.

²¹ Kruno Prijatelj (bilj. 19), str. 942-943.

²² Usp. bilj. 20, Ana Šverko (bilj. 12, 2011), str. 41, 46.

kod nasljednika obitelji u Italiji i o njoj je također pisao Kruno Prijatelj, primjećujući kako je Matteini taj pastel na papiru nacrtao prema portretu francuske slikarice Elisabette Vigée Lebrun.²³ Portret rečene francuske slikarice poslužio je i kao nadahnuće za crtež objavljen od Vivianija u separatu *Gondoliere* godine 1836.²⁴ Isabellu je vezalo nježno prijateljstvo s Ivanom Lukom, Dominikovim bratom o čemu svjedoče danas objavljena i prevedena pisma.²⁵ Usporedbe radi, donosimo više portreta (Lebrun, Matteini, Viviani, slika 4).

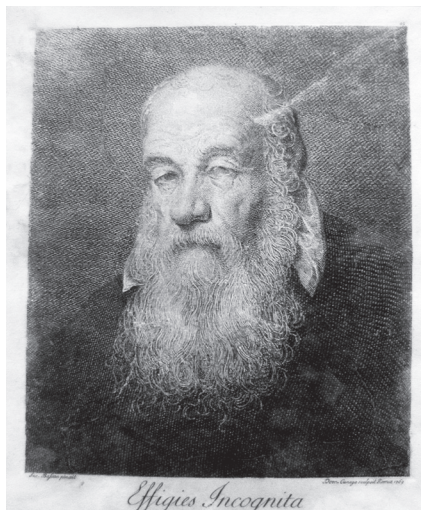
Slika 4 a b c d. Isabella Teotochi – Albrizzi (Elisabetta Vigée Lebrun, Teodoro Matteini, Viviani, Litografia G. Deye, 19. st.)

²³ Kruno Prijatelj (bilj. 19), str. 943-944, [www.treccani.it/enciclopedia/teodoro-matteini_\(Dizionario-Biografico\)](http://www.treccani.it/enciclopedia/teodoro-matteini_(Dizionario-Biografico)). Zahvaljujem Ani Šverko koja me uputila na ovu internetsku stranicu.

²⁴ Notizia intorno Isabella Albrizzi estratta dal *Gondoliere* No.79, anno IV, Venezia, 1836. Muzej grada Trogira, Knjižnica Garagnin – Fanfogna, sign. VIII i 17.

²⁵ Mirko Slade Šilović, „Pisma venecijanske književnice Isabelle Teotochi-Albrizzi trogirskom agromu Ivanu Luki Garanjinu između 1783. i 1835.“ u: *Mogućnosti*, br. 7-8, 1987., str. 724-735.

Garagnini su posjedovali cijelu zbirku grafika nastalih za mapu *Schola Italica Picturae* poznatog škotskog slikara i arheologa, kolekcionara Gavina Hamiltona (1723-1798), sastavljenu prema klasicističkim mjerilima na kojoj su surađivali najistaknutiji majstori grafičari toga vremena. Grafike su restaurirane i prikazane široj javnosti prvi put u Trogiru godine 1996. Izložbu je pratio prigodni katalog, a prikazana je i u knjizi Radoslava Tomića koja objedinjuje trogirsku slikarsku baštinu tijekom stoljeća, uključujući i onu iz vremena klasicizma.²⁶ Po programu Muzeja grada Trogira godine 2010. restauriran je još jedan dosta oštećeni bakropis koji nije bio objavljen, premda su slični primjerci sačuvani u svijetu, niti je prikazan na spomenutoj izložbi (slika 5).²⁷ Riječ je o bakropisu izrađenom u radionici Domenica Cunega (1727-1803), prema predlošku Jacopa Bassana.²⁸ U spomenutoj Garagninovoј zbirci Cunegova radionica se spominje na nekoliko mjesta u reproduciranju djela velikih umjetnika. Jacopo Bassano (1515/16-1592), član poznate talijanske slikarske obitelji Bassano da Ponte, obrađivao je pastoralne i biblijsko-pastoralne teme, mitološke i povijesne motive, a portreti su mu se odlikovali dubinom pozadine, izražajnošću likova i vještinom u kompoziciji.²⁹ Bakropis prikazuje bradatog starca ispod kojeg stoji tekst: *Jac(opo) Bassan, pinxit, Dom(enico) Cunego sculpsit, Roma 1769., Effigies Incognita, Londini apud Gulielmum Beckfort.* U desnom gornjem kutu uočavamo broj 25. Stariji bradati muškarac je bio identificiran kao Antonio da Ponte (1512-1595).³⁰ I ovaj Cunegov bakropis publicirao je Gavin Hamilton u spomenutoj mapi.³¹

Slika 5. Jac(opo) Bassano, pinxit, Dom(enico) Cunego sculpsit, Roma 1769., *Effigies Incognita* (Muzej grada Trogira)

²⁶ Zbirka grafika obitelji Garagnin u Muzeju grada Trogira, katalog izložbe, (autori) Fani Cega i Radoslav Tomić, *Trogir 1996.*, Radoslav Tomić, *Trogirska slikarska baština*, Zagreb 1997., str. 200-231, www.britishmuseums.org

²⁷ Bakropis (30,5x24 cm) registriran je u Zbirci novovjekovne kulturne povijesti, inv.br. 1623. Muzeja grada Trogira. Restauriran je i konzerviran u radionici Državnog arhiva u Splitu, viša restauratorica Nevenka Perić - Klarić.

²⁸ www.britishmuseums.org

²⁹ „Jacopo Bassano“ u: *Enciklopedija likovnih umjetnosti*, ur. Andre Mohorovičić, sv. 1., Zagreb 1959., str. 278-279, Sanja Cvetnić, „Pastoralne i biblijsko-pastoralne teme bassaneških slika u Hrvatskoj“ u: *Radovi instituta za povijest umjetnosti*, 26 (2002), str. 49-56.

³⁰ Antonio da Ponte, venecijanski arhitekt i inženjer - most Rialto u Veneciji. www.britishmuseums.org

³¹ www.britishmuseums.org

Spomenuti slikar Teodoro Matteini izradio je za potrebe trogirске katedrale i oltarnu palu „Sv. Ivan Evanđelist, Sv. Jakov i Bl. Augustin Kažotić“, koja je dobro poznata u literaturi.³² Prigodom kupnje ove slike posredovali su Garagnini koji su, kako smo već primijetili, obilježili trogirsku klasicističku svakodnevnicu, što je razvidno iz računa u kojemu je naznačena cijena slike i sanduka u kojemu je prenesena.³³ O ulozi Garagnina pri kupnji opširnije je pisao prema arhivskim izvorima Radoslav Tomić.³⁴ Mramorni oltar na kojemu je slika podigao je spomenuti Nikola Degan, koji je izradio i onaj na kojemu je pala Bartolomea Code, Krštenje Kristovo, kao klasicistički dodatak romaničko-gotičko-renesansnoj katedrali sv. Lovre.³⁵

Od klasicističkih portreta izdajamo po kvaliteti portret koji se čuva u Muzeju grada Trogira, a prikazuje Lovru Burića (1771-1853),³⁶ trogirskog veleposjednika odjevenog u odijelo klasicističkog kroja, o čemu je već pisao Kruno Prijatelj koji je portret prvi put objavio, a objavio je i ostalu trogirsku slikarsku baštinu iz doba klasicizma.³⁷

Odijevanje u Trogiru u doba klasicizma

Prilog odijevanju u vremenu klasicizma u Trogiru uz već objavljenu građu³⁸ zasigurno je popis miraza – dote Francesce Borelli. Ivan Luka se oženio godine 1810. u 45. godini života u Zadru. Premda već stariji, tražio je, kako su pravila pristojnosti nalagala, privolu od majke i brata. O njegovoj skromnosti i štedljivosti, unatoč bogatstvu, svjedoči i traženje da mu Dominik kupi dva šala u Carigradu, ali i negodovanje kada je vidio koliko su skupi, jer je dosta potrošio za nakit buduće supruge, a novaca je sve manje. Međutim, zaključuje kako se nakit u slučaju potrebe može i prodati, prema tome novac nije uzalud potrošen samo na luksuz.³⁹

Vjenčao se sa Francescom Catterinom Elisabettom Marijom Borelli koja je tada imala 25 godina (kćeri Andrije Borellija, zadarskog gradonačelnika i Elisabette Soppe). Svedočili su na vjenčanju: Vincenzo Nani, Antonio Maria Begna,

³² Cvito Fisković, *Opis trogirске katedrale iz XVIII. stoljeća*, Split 1955., str. 17, 57, Kruno Prijatelj, *Klasicistički slikari Dalmacije*, Split 1964., str. 35-36, Radoslav Tomić (bilj. 26), str. 38-39.

³³ Fani Celio Cega (bilj. 3), str. 93, navodi kako je za sanduk plaćen iznos od 96 lira, greškom je napisano ime Girolamo, umjesto Giovanni de Lazara, koji je također bio posrednik pri kupnji.

³⁴ Radoslav Tomić, „Novi podaci o slici Teodora Matteinija u trogirskoj katedrali“ u: *Ars adriatica*, 1(2011), str. 159-168.

³⁵ Radoslav Tomić (bilj. 15), str. 319-320, Radoslav Tomić (bilj. 26), str. 160, 165.

³⁶ Portret je registriran u Zbirci novovjekovne kulturne povijesti, inv. br. 388. Muzeja grada Trogira.

³⁷ Kruno Prijatelj (bilj. 19), str. 944, Radoslav Tomić (bilj. 26).

³⁸ Fani Celio Cega (bilj. 3), str. 117-156.

³⁹ Ljerka Šimunković - Nataša Bajić-Žarko - Miroslav Rožman (bilj. 3), str. 177, 188, 192, 197.

Cav. Giuseppe Begna pok. Cosme i Maria Antonio Lantana, svi iz Zadra, 29. 10. 1810.⁴⁰ Mlada je imala vrlo skroman miraz - *dotu* u vrijednosti od 1500 cekina.⁴¹

Sačuvan je popis njezinog miraza sa procjenom donesenih odjevnih predmeta, obuće, modnih dodataka i nakita.⁴² Popis je vjerodostojan dokaz opremljenosti žene kod udaje, u klasicističko vrijeme, praćenja mode kod svih odjevnih predmeta, obuće i modnih dodataka te nakita onoga vremena koji nisu nimalo zaostajali za europskim modnim kretanjima. Francesca je donijela: 38 platnenih košulja (*camicie tela costanza*, vrijednost 1031:14 l);⁴³ 6 isto takvih od finog lanenog platna (*simili tela battista*, vrijednost 585 l);⁴⁴ 6 od grubljega platna (6 *simili tela corame*, vrijednost 84 l).⁴⁵ Dalje se navode 4 platnena prsluka (*bustine costanza*, 30 l);⁴⁶ 6 platnenih podsuknji (6 *sotto cottoli della costanza*, 108 l);⁴⁷ 3 od pamučnoga konca (*simili di dimitto*, 48 l);⁴⁸ 2 od pamučnog, lanenog platna – „kambre“ (*simili di cambrich*, 60 l);⁴⁹ 4 od pamučnog platna nalik parhetu - *fuštanju* (4 *simili di basen*, 152 l),⁵⁰ te 6 platnenih košulja koje se oblače poviše spavačice - *komeš* (*camisiolini da notte costanza*, 93 l) i 6 sličnih debljih (*simili basen*, 144 l).⁵¹ Potom: 17^{1/2} pliša za ukrašavanje (*felpa da guarrita della lavorale* 122:15 l);⁵² 36 maramica od bijelog grubljeg platna (*fazioletti tela corame*, 189 l);⁵³ 6 pari debljih platnenih gaćica (*paja mutande costanza*, 90 l) te 6 pari finijih pamučnih vezenih gaćica (*simili a guchia*

⁴⁰ Andrija Borelli (1758-1816), pripadnik stare normanske obitelji s juga Italije čiji su se preci doselili u Dalmaciju u 18. stoljeću, zadarski gradonačelnik, aktivno uključen u politiku za francuske uprave, jedan od utemeljitelja masonske lože u Zadru. Ivan Luka Garagnin, njegov zet, bio je član splitske masonske lože. Državni arhiv Splita – 156, obiteljski fond Fanfogna-Garagnin, serija Ivan Luka Garagnin – osobni spisi, ILG 1/II (dalje DAST, AFG, ILG 1/II). Usp. *Hrvatski bibliografski leksikon*, sv. 1, Zagreb, 1983., str. 154, Danica Božić Bužančić, *Južna Hrvatska u europskom fiziokratskom pokretu*, Split 1995., str. 199, Josip Vrandečić, *Dalmatinski autonomistički pokret u XIX. stoljeću*, Zagreb 2002., str. 85.

⁴¹ Ljerka Šimunković - Nataša Bajić - Žarko-Miroslav Rožman (bilj. 3), str. 177.

⁴² Popis je samo djelomično objavljen u članku Nataše Bajić – Žarko u: *Adriatico/Jadran. Rivista di cultura tra le due sponde*, 2 (2007). Ovdje se donosi u cijelosti, DAST, AFG, ILG 1/II.

⁴³ DAST, AFG, ILG 1/II. Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto Veneziano*, Venezia (Torino) 1856. (1973), str. 740.

⁴⁴ DAST, AFG, ILG 1/II. Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 740.

⁴⁵ Isto.

⁴⁶ Nataša Bajić – Žarko (bilj. 42), str. 104, DAST, AFG, ILG 1/II. *Bustina, corpetin*, usp. Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 110, 146, Duško Geić - Mirko Slade Šilović, *Rječnik trogirskog cakavskog govora*, Trogir 1994., str. 120, za *korpet* se navodi da je riječ o prsluku.

⁴⁷ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 205.

⁴⁸ Isto, str. 238, 372.

⁴⁹ Isto, str. 121.

⁵⁰ Isto, str. 66.

⁵¹ Isto, str. 66, 123, Duško Geić – Mirko Slade Šilović (bilj. 46), str. 116.

⁵² Isto, str. 264.

⁵³ Isto, str. 740.

bombase, 123 l).⁵⁴ Od gornjih odjevnih predmeta koji su se nosili ispod gornje odjeće: dvije vezene pamučne donje jakne (*giachette a guchia bombase*, 221)⁵⁵ te tri vezene pamučne gornje, donje haljine (*abiti a guchia bombase*, 511).⁵⁶ Čarapa je bilo u većim količinama: 12 pari pamučnih čarapa (*paja calze bombase*, 72 l);⁵⁷ 20 pari od bijeloga konca (*paja simili di azze*, 250 l);⁵⁸ 6 pari finih bijelih, pamučnih (*paja simili di coton fine*, 117 l);⁵⁹ 8 sličnih pari od svile (*paja simili di seda*, 144 l).⁶⁰ Potom se nabrajaju maramice: 6 maramica od batista (*fazioletti da suor batista*, 123 l);⁶¹ 2 platnene, od tele (*simili costanza*, 11:10 l);⁶² 8 za nos, u boji (*simili da naso di colorati*, 40l);⁶³ 8 od lanenog platna – kambre, s utisnutim uzorkom (*simili da naso cambrich stampati*, 56l).⁶⁴ Dalje se nabrajaju veliki rupci, marame od različitog materijala i debljine, ovisno za koje su godišnje doba: 4 vezena rupca (marame) od muslina (*fazioletti di vapor ricamati*, 64 l);⁶⁵ 2 svilena, brokatna (*simili di seda brocati*, 44:10 l);⁶⁶ 1 svileni koji ima modru podlogu (*simile di seda fondi blu*, 26:5 l);⁶⁷ 2 svilena sa resicama (*simili di seda con frangie*, 12:10 l);⁶⁸ 1 sa velikom vezom, od tila (*simile di tul grande ricamato*, 75 l);⁶⁹ 1 od crnog tila (*simile di tul nero*, 75 l);⁷⁰ 1 od crvenog tila (*simile di tul rosso*, 26 l);⁷¹ 3 u boji pinije od tila (*simili di tul piniali bianchi*, 42 l);⁷² 1 od crnoga tila (*simile di tul nero*, 28:10 l);⁷³ 1 od krepa, izvezen (*simile di crep recamato*, 13l); 1 od tila (*simile di tul*, 80 l);⁷⁴ 1 veliki narančasti rubac od tkanine -

⁵⁴ Nataša Bajić-Žarko (bilj. 42), str. 105. Isto, str. 89, 320, 431, 740.

⁵⁵ Isto, str. 89, 304, 431.

⁵⁶ Isto, str. 20, 89, 320.

⁵⁷ Nataša Bajić-Žarko (bilj. 42), str. 111. Isto str. 89, 120.

⁵⁸ Isto, str. 111; DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 52, 120.

⁵⁹ Isto, str. 111, DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 205.

⁶⁰ Nataša Bajić-Žarko (bilj. 42), str. 111.

⁶¹ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 264, Duško Geić – Mirko Slade Šilović (bilj. 46), str. 265.

⁶² DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 740.

⁶³ Isto, str. 437.

⁶⁴ Isto, str. 121, 437.

⁶⁵ Isto, str. 557, 778.

⁶⁶ Isto, str. 100.

⁶⁷ Isto, str. 279.

⁶⁸ Isto, str. 286.

⁶⁹ DAST, AFG, ILG 1/II, Mirko Deanović – Josip Jernej, *Hrvatsko-talijanski rječnik*, Zagreb 1989, str. 922.

⁷⁰ DAST, AFG, ILG 1/II, Mirko Deanović – Josip Jernej (bilj. 69), str. 922.

⁷¹ Isto, str. 922.

⁷² Isto, (bilj. 43), *pino abeto bianco*, str. 27.

⁷³ Isto, str. 922.

⁷⁴ DAST, AFG, ILG 1/II.

*madras (facioletan di Madras naranzo, 100 l).*⁷⁵ Imala je i dvije pregače od „kambre“ (*traverse cambrich scure 60 l*).⁷⁶ Francesca je donijela velik broj oprava – gornjih haljina (*abiti*), nekoliko novih skupljih te manje nošenih: 2 od tele, batista (*abiti tela batista, 306 l*);⁷⁷ jednu sličnu od „kambre“ u boji (*simile cambrich di color, 124:10 l*),⁷⁸ sudeći po cijeni obje skuplje; jednu sličnu od crvene „kambre“ (*simile cambrich rosso, 92 l*);⁷⁹ još jednu od crvene „kambre“ (*simile cambrich rosso, 90 l*);⁸⁰ jednu već nošenu od *parheta* (*simile basen usato, 24 l*);⁸¹ dvije već nošene od bijele „kambre“ (*simili cambrich usati bianchi 99 l*); jednu od bijelog muslina, također već nošenu (*simile musolina bianco usato 24 l*); jednu od brokatnog muslina plave boje (*simile musolina brocato celeste usato 24 l*); jednu od posebne svile – *levantine* u boji perle, također već nošenu (*simile levantina perla usato 100 l*).⁸² Dalje se nabraja: gornja haljina (*manto*), tamna, već nošena (*simile manto scuro usato 60 l*);⁸³ te jedna takva od „kambre“ zelene boje, također nošen (*simile cambrich verde usato 30 l*) te jedan od pana u modroj boji (*color napoleone*), također nošen (*simile di panno color napoleone usato, 160 l*). Jedan svileni negliže - „andrijen“ također nošen bio je na popisu (*sopra veste di florans andriè usato 130 l*).⁸⁴ Posebno se izdvaja čipka: 5 i po metara flandrijske čipke (*merlo di Fiandra 484 l*) te jeftinije venecijanske 8 i po metara (*simile di Venezia*). Na kraju je nabrojeno 12 pari kožnatih rukavica kratkih i dugih (*paja guanti di pelle lunghi e corti 63 l*)⁸⁵ te 16 pari različitih cipela (*paja scarpe sortite 110:10 l*).⁸⁶ Slijedi zlato i srebro (*ori e argenti*): jedna srebrna žlica (*un canal d'argento 28 l*);⁸⁷ srebrni držak za pletaću iglu za čarape (*canonzini d'argento per aghi da calze 20 l*);⁸⁸ jedno srebrno vreteno (*un fuso da forser? argento 30 l*);⁸⁹ kolut za vreteno (*fusarol a partina? 8 l*);⁹⁰ držalo za igle (*penariol 20 l*);⁹¹ naprstak za šiva-

⁷⁵ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 258, 381.

⁷⁶ Nataša Bajić-Žarko (bilj. 42), str. 106, DAST, AFG, ILG 1/II.

⁷⁷ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 20, 740.

⁷⁸ Isto, str. 121.

⁷⁹ Isto.

⁸⁰ Isto.

⁸¹ Isto, str. 66.

⁸² Isto, str. 367, 493.

⁸³ Isto, str. 395.

⁸⁴ Nataša Bajić-Žarko (bilj. 42), str. 108, piše da je riječ o negližeu, skupom dijelu odjeće koji je imala svaka udavača. DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 35, 276.

⁸⁵ Isto, (bilj. 42), str. 107, DAST, AFG, ILG 1/II.

⁸⁶ Isto, str. 109.

⁸⁷ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 126.

⁸⁸ Isto, str. 129, Duško Geić – Mirko Slade Šilović (bilj. 46), str. 107.

⁸⁹ DAST, AFG, ILG 1/II, Mirko Deanović – Josip Jernej (bilj. 69), str. 358.

⁹⁰ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), 292.

⁹¹ Isto, str. 488.

nje (*un deal? per cucire* 7 l);⁹² *ziziale* (*un ziziale* 6 l);⁹³ tri srebrne relikvije (*tre reliquie d' argento* 30 l) i jedna filigranska (*una detta a filigrana* 12 l);⁹⁴ kutija (*un stuchio* 30 l);⁹⁵ tri dijela za nizanje (vjerojatno nakita) (*tre fusetti da filar* 30 l);⁹⁶ pozlaćena kutija (*una scatola dorata e stucherin simile* 40 l);⁹⁷ jedna pozlaćena fibula (*una osela dorata* 6 l);⁹⁸ zlatna ogrlica sudeći po procjeni dosta vrijedna (*colanetta d'oro* 100 l);⁹⁹ ogrlica (*kordun*) od nekoliko dijelova s privjeskom također vrijednim (*cordon d'oro espagnoletto e reliquieta simile* 142 l);¹⁰⁰ par zlatnih naušnica, bademastih (*un pajo orecchini d'oro a mandola* 47 l);¹⁰¹ par zlatnih naušnica s kuglom i lađicom (*un pajo simili a globi e barchetta* 30 l);¹⁰² jedna kameja – gema (*un amarin pietra camea bigato in oro* 70 l);¹⁰³ dvije zlatne rešetke (*due restelle d' oro de Francia* 30 l);¹⁰⁴ tri niza debljih perli (*tre fili granata grasse* 90 l);¹⁰⁵ ogrlica, ornament za zarukavlje i naušnice od malih perli (*colana, maninelli e orecchini di granate piccole* 100 l);¹⁰⁶ krunica s medaljom i srebrnim zrcima u obliku školjke (*una corona di agada con medaglia e capette d'argento* 100 l).¹⁰⁷ Ukupna vrijednost svega što je donijela Francesca bila je 7470:2 venecijanskih lira.

Usporedimo li ju s onodobnim odijevanjem u Europi možemo zaključiti kako je Francesca pratila modne trendove. Primjerice, u modi su bile velike marame i šalovi kakve je ona donijela, a šivani su od različitih materijala i za svaku prigodu.¹⁰⁸ Nažalost, nisu sačuvani precizniji opisi njene odjeće, obuće i nakita, a nisu sačuvani ni primjerci iz toga vremena, pa možemo pretpostaviti kako su bili nalik onima koje možemo vidjeti u literaturi.¹⁰⁹ Ali možemo zaključiti da su u Trogiru kao i u Dalmaciji prisutni talijanski i francuski modni utjecaji. *Empire* je

⁹² DAST, AFG, ILG 1/II, Mirko Deanović – Josip Jernej (bilj. 69), vjerojatno od *ditale* – naprstak.

⁹³ DAST, AFG, ILG 1/II

⁹⁴ Isto.

⁹⁵ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 719.

⁹⁶ Isto, str. 293.

⁹⁷ Isto, str. 719.

⁹⁸ Isto, str. 458.

⁹⁹ Isto, str. 178.

¹⁰⁰ Isto, str. 681, Duško Geić – Mirko Slade Šilović (bilj. 46), str. 119.

¹⁰¹ Isto, str. 391, Mirko Deanović – Josip Jernej (bilj. 69), str. 510, 590.

¹⁰² Isto, str. 93, 378.

¹⁰³ DAST, AFG, ILG 1/II, Giuseppe Boerio (bilj. 43), str. 80, 121.

¹⁰⁴ Isto, str. 570. Ista, bilj. 3, str. 117-136.

¹⁰⁵ Isto, str. 315.

¹⁰⁶ Isto, str. 394.

¹⁰⁷ Isto, str. 133, 199.

¹⁰⁸ Françoise-Marie Grau, *Povijest odijevanja*, Zagreb 2008., str. 79.

¹⁰⁹ Dr. John Peacock, *Povijest odijevanja na zapadu. Od antičkog doba do kasnog dvadesetog stoljeća*, Zagreb 2007, str. 129-169, Auguste Racinet, *The complete costume history*, Paris 1888. (Taschen, Köln, 2006).

prisutan i u modnoj odjeći. Nosile su se oprave, haljine rezane ispod prsiju (od svile, pliša, kašmira...), s rukavima na tzv. puf, suknje, haljeci, mantili, pelerine..., a tijekom prve polovine 19. stoljeća ponovno strukirani modeli haljina. Cipele od istog materijala kao i oprave. Vlasulje su u potpunosti odbačene krajem 18. stoljeća, a na glavi su se nosili šeširi, kape, turbani, tzv. *cocuzzolo*, ureši za glavu, tzv. *concieretto*... različitih oblika itd. Nakit je pratio bogatu odjeću plemkinja i građanki.¹¹⁰

Vezano uz mušku odjeću možemo primijetiti isto, slijedom već objavljenih računa, odnosno arhivske građe te nekoliko sačuvanih portreta, tako da se ovdje ne bismo trebali ponavljati.¹¹¹ Svakako glavni dio muške oprave u osnovnim crtama, bio je i ostao sako (*abito*) koji su pratile hlače do koljena (*braghon*) koje su početkom 19. stoljeća prerasle u duge hlače. Dakako, ispod sakoa, prsluk i košulja (čipkane orukvice izviruju iz rukava, kasnije početkom 19. odbacuje se čipka), prate ih marame svezane u poseban čvor, kravate početkom 19. stoljeća. Poviše, različiti haljeci (omiljeni *tabaro*) ili zimi kaputi (*capoto*, *palto*, *redingot*). Na nogama čarape različite debljine, ovisno o godišnjem dobu, cipele s metalnom kopčom ili čizme te modni dodaci.¹¹² Prema tome, i muškarcima mu pratili modne trendove onoga vremena i nisu nimalo zaostajali za europskim modnim navikama.

Pučka odjeća, i muška i ženska, nije bila toliko podložna promjenama. Ona svakodnevna bila je sasvim jednostavna. Svečana se šivala od kvalitetnijih materijala i obično bi trajala cijeli život, od vjenčanja do smrti.¹¹³

Kuhinja i prehrambene navike

O smještaju kuhinje i prehrambenim navikama u klasicističko vrijeme također se dosta pisalo. Ovdje ćemo samo sažeti činjenice da je kuhinja, prateći srednjovjekovni smještaj, i dalje bila u potkrovlju u plemićkim palačama u kojima se kuhalo na kominu, a uz nju je postojala prostorija u kojoj se mijesio i čuvao kruh. Sirotinjske, pučke kućice imale su jednu prostoriju s otvorenim ognjištem. Blagovaonica je u palačama bila na prvom katu, opremljena velikim stolom koji se za objeda prekrivao stolnjakom te opremao skupim porculanom, staklom i srebrom, sa sjedalicama te u pojedinim slučajevima zidnim ormarima u kojima se čuvalo stolno posuđe i pribor za jelo. Ono se nalazilo i po ormarima u prolaznim prostorijama tzv. porticima, kasnije hodnicima. Kuhinje bogatih su bile opremljene kuhinjskim namještajem u kojemu se čuvalo posuđe i hrana, koja se također čuvala i u podrumu (ulje, vino, ocat, povrće...). Kuhinjsko posuđe i namirnice

¹¹⁰ Fani Celio Cega (bilj. 3), str. 117-136.

¹¹¹ Isto.

¹¹² Fani Celio Cega (bilj. 3), str. 138-154.

¹¹³ Nikola Buble, *Trogirska kvadrilja*, Trogir 1998., str. 41-59, Fani Celio Cega (bilj. 3), str. 156-158.

(ukoliko nisu bile sa vlastitih imanja) su se kupovali na tržnici ili se uvozili, o čemu svjedoče brojni sačuvani računi. Računi i narudžbe su također svjedoci bogate prehrane imućnih slojeva u usporedbi sa pučkom kuhinjom. Premda su sačuvane kuharice, ipak je usmena predaja bila glavna u očuvanju starih recepata sa trogirskog područja.¹¹⁴

Zabava

Obilježje trogirске svakodnevice u vrijeme klasicizma je i zabava, koja čini sastavni život Trogirana još od vremena pojave naselja. Gradsko kazalište, obnovljeno krajem 18. stoljeća, omiljeno je mjesto zabave plemstva bilo da je riječ o praćenju kazališnih predstava ili plesovima pod maskama. Za poklada je bilo vrlo živo po salonima i po gradu. Plemstvo se bavljalo odjeveno u skupocjene oprave pod maskama, a pučanstvo odjeveno u dronjke, također pod maskama, po ulicama i trgovima. Saloni palača služili su također za plesne zabave i komorne koncerte. Tu su i hazardne igre, kartaške igre kojima se bavljalo i plemstvo i pučanstvo. Veće gradske poljane i trгови bili su mjesta za plesove pučana, kao i crkve za scenske igre vezane za život svetaca. Sačuvana su pravila igre iz 1776. godine – *rocbole* (*briskula*) iz kuće Garagnin (danas u Muzeju grada Trogira) itd. Vid zabave čini i čitanje knjiga o čemu svjedoče brojni naslovi različitog sadržaja, od romana do znanstvenih djela, sačuvani danas u knjižnici Garagnin-Fanfogna u Muzeju grada Trogira.¹¹⁵

Oblik zabave za bogati sloj su i putovanja. Primjerice, godine 1789. bilježi se Garagninovo putovanje po Italiji. Krenuo je kočijom do Venecije, vozio se po njenim kanalima gondolom, potom kočijom do Trevisa gdje je večerao, pa na konju krenuo u razgledavanje znamenitosti, otišao do Padove, pa je i taj grad razgledao na konju. U Padovi je boravio više dana, svratio je na kupke, te posjetio operu dva puta. Potom se brodom vratio natrag. To lijepo putovanje ga je koštalo 227,10 lira.¹¹⁶

Zaključimo: svaki se sloj u gradu znao zabaviti na svoj način ovisno o prihodima i mjestu u ondašnjem staleškom društvu.

¹¹⁴ Fani Celio Cega, „Prehrana u kući Garagnin tijekom XVIII. stoljeća“ u: *Grada i prilozima za povijest Dalmacije* 16(2000), str. 319-328, Ista, (bilj. 3), str. 95-116, Ista, „Oprema građanske kuće XIX. stoljeća u usporedbi s plemićkom palačom XVIII. stoljeća“ u: *Raukarov zbornik*, ur. Neven Budak, Zagreb 2005, str. 696-697; Ista, „Kuhinja, blagovanje, prehrana u plemićkoj palači u 18. stoljeća – ideja za novi stalni postav u Muzeju grada Trogira / Kitchen, Dining and Diet in the 18th Century Aristocratic Palace – a Proposal for the New Permanent Exhibition in the Museum of the Town of Trogir“ u: *Etnološka istraživanja*, br. 12-13(2007/2008), str. 285-298.

¹¹⁵ Fani Celio Cega (bilj. 3), str. 159-184.

¹¹⁶ Isto, str. 174.

Summary

**EXCERPTS FROM EVERYDAY LIFE OF TROGIR
IN THE NEOCLASSICAL PERIOD**

Neoclassicism did not leave so many visible traces in Trogir, as it did in the northern part of Croatia, however even its scarce presence bears witness to the neoclassical spirit of the city life. Trogir was still overwhelmed by the strong government of Venice when Neoclassicism first appeared in Europe; that government weakened by the end of the 18th century, when the city endured tumultuous years of overthrowing Venetian aristocrats, then two Austrian and one French government. All the aforementioned changes impoverished the city, which made it impossible for the wishes of the citizens, especially those of the Garagnin family concerning the redecoration of their living spaces in the spirit of the new style, to be executed as envisaged. Nonetheless, renowned neoclassical architects Selva and Mazzoli were contracted in Trogir; we still keep their blueprints which were never utilised.

In the city everyday life you could feel the spirit of neoclassical life in terms of dressing, painting, entertainment and food. New modern trends arrived to the city by sea, and they influenced personal and social life of its citizens. Preserved archive records, orders and invoices, property registers, dowry registers, all bear witness to the abovementioned fact. For instance, the dowry of Francesca Borelli, the wife of Giovanni Luca Garagnin, though not as abundant as one might expect (her family was impoverished by social changes), nonetheless represents a genuine depiction of a marriageable girl of the time.

To conclude, it should be emphasised that brothers Giovanni Luca and Domenico Garagnin, members of a renowned and wealthy family of the time, were meritorious for the revival of the neoclassical spirit in the city, while, at the same time, numerous theretofore wealthy families from Trogir endured stagnation, poverty and decline. Since they were introduced to European trends through commercial relations, they could greatly contribute to it.

Keywords: Trogir; Neoclassicism; everyday life; dressing; painting; architecture; cuisine; entertainment